

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 218/2020-6

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. mája 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára prerokoval oznámenie sudcu Ústavného súdu Slovenskej republiky Rastislava Kaššáka o dôvodoch jeho vylúčenia z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 498/2020 a takto

r o z h o d o l :

Sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky Rastislav Kaššák **n i e j e v y l ú č e n ý** z konania a rozhodovania vo veci vedenej na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 498/2020.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav a vyhlásenie o predpojatosti

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) vedie pod sp. zn. Rvp 498/2020 konanie o ústavnej sťažnosti obchodnej spoločnosti JUDr. Alojz Baránik, advokát s. r. o. (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Obdo 57/2019 z 27. novembra 2019 v rozsahu jeho I. výroku, ktorým dovolací súd dovolanie sťažovateľky proti výroku

rozsudku Krajského súdu v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“) č. k. 3 Cob 144/2018-402 z 12. septembra 2018, ktorým potvrdil rozsudok Okresného súdu Bratislava II č. k. 42 Cb 18/2014-331 z 8. februára 2018 o zamietnutí žaloby voči žalovanému v 2. rade, zamietol. Vec napadla I. senátu ústavného súdu a sudcom spravodajcom v danej veci je sudca ústavného súdu a člen I. senátu ústavného súdu Rastislav Kaššák.

2. Sudca I. senátu ústavného súdu Rastislav Kaššák oznámením z 3. apríla 2020 v súlade s ustanovením § 49 ods. 4 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predsedovi ústavného súdu oznámil:

„Chcel by som poukázať na dôvod môjho vylúčenia a to na skutočnosť, že som bol v prípade osoby JUDr. Alojza Baránika (ktorý je jediným spoločníkom a konateľom spoločnosti JUDr. Alojz Baránik, advokát s.r.o.) predsedom Disciplinárneho senátu Slovenskej advokátskej komory a to v prípade, kedy bol sťažovateľ disciplinárne stíhaný za skutok, ktorý súvisí so sudkyňou Krajského súdu v Bratislave JUDr. Ayše Pružinec Erenovou.

Aj napriek vyššie uvedeným skutočnostiam chcem zdôrazniť, že môj prístup k tejto veci a sťažovateľovi zodpovedá plne povinnostiam vyplývajúcim z funkcie sudcu Ústavného súdu Slovenskej republiky, preto by som ani nebol pri konaní a rozhodovaní v tejto veci voči sťažovateľovi zaujatý. Avšak súčasťou základného práva na prejednanie veci pred nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd je, aby vo veci rozhodoval sudca v osobe, u ktorej nemožno mať ani len pochybnosti o jeho nezaujatosti. Inštitút vylúčenia sudcu z konania a rozhodovania vo veci predstavuje výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľosti zákonného sudcu, stanovuje, aby zákonom predpokladaným postupom a so zákonom predpokladaných dôvodov bol zákonný sudca vylúčený z konania a rozhodovania vo veci.

Najmä s poukazom na ustanovenie § 49 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. a na moju bývalú funkciu predsedu Disciplinárneho senátu Slovenskej advokátskej komory v uvedenom prípade navrhujem, aby som bol vylúčený z konania a rozhodovania vo veci vedenej pod sp. zn.: Rvp 498/2020 podľa ustanovenia § 51 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. “

II.

Relevantná právna úprava

3. Podľa § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu je vylúčený z konania a rozhodovania vo veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, účastníkom konania, zúčastnenej osobe alebo ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho nezaujatosti. Dôvodom na vylúčenie sudcu ústavného súdu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu ústavného súdu v konaní o prerokúvanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach na ústavnom súde.

Podľa § 49 ods. 2 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu je vylúčený z konania a rozhodovania vo veci aj vtedy, ak bol v tej istej veci činný pri výkone inej funkcie alebo povolania, než je funkcia sudcu ústavného súdu.

Podľa § 51 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak ide o rozhodovanie v senáte ústavného súdu, o vylúčení sudcu ústavného súdu rozhoduje iný senát ústavného súdu určený rozvrhom práce.

Podľa čl. IV bodu 1 rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 o vylúčení sudcu pri rozhodovaní v senáte podľa § 51 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde rozhoduje

- a) prvý senát v zložení určenom v čl. II bode 3 písm. b), ak ide o sudcov štvrtého senátu,
- b) druhý senát, ak ide o sudcov prvého senátu,
- c) tretí senát, ak ide o sudcov druhého senátu,
- d) štvrtý senát, ak ide o sudcov tretieho senátu.

III.

Posúdenie veci ústavným súdom

4. Ústavný súd zdôrazňuje, že požiadavka nestrannosti sudcu sa dotýka samej podstaty spravodlivosti a jej vnímania. Nestrannosť znamená absenciu zaujatosti či predsudku, znamená, že sudca nemá žiaden osobný záujem na výsledku konania (porov. Barak, A. Judge in a Democracy. Princeton University Press, 2008. s. 101 a nasl.), resp.

nevzniká navonok legitímny dojem, že by takýto záujem mohol mať. Rozhodovanie sudcom, ktorý nie je nestranný, nie je len popretím rovnosti účastníkov konania, ale ide svojím spôsobom aj o rozhodovanie vo vlastnej veci (nemo iudex in causa sua; porov. bod 5 uznesenia Najvyššieho správneho súdu Českej republiky z 11. júna 2010, čj. Nao 46/2010-78; dostupné na internete: www.nssoud.cz), a vôbec o popretie zmyslu súdnictva a práva.

4.1 Ústavný súd už vo svojej predošlej judikatúre konštatoval, že z pohľadu práva na nestranného sudcu ako komponentu práva na spravodlivý proces vyvinul Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) dve previazané stránky nestrannosti a judikatúru k nim rozvíja už viac ako 30 rokov (porov. Piersack v. Belgicko, sťažnosť č. 8692/79, rozsudok ESLP z 1. 10. 1982; Pohoska v. Poľsko, sťažnosť č. 33530/06, rozsudok ESLP z 10. 1. 2012).

4.2 Nestrannosť má stránku subjektívnu a stránku objektívnu, a tie sú overované rovnomennými testami. Európsky súd pre ľudské práva zdôrazňuje význam nestrannosti sudcu pre dôveru verejnosti v súdnictvo, a to jednak vo všeobecnosti (porov. Olujic v. Chorvátsko, sťažnosť č. 22330/05, rozsudok ESLP z 5. 2. 2005, bod 57), ale osobitne pri objektívnom teste (porov. Kinský v. Česká republika, sťažnosť č. 42856/06, rozsudok ESLP z 9. 2. 2012, bod 87). Pri rozhodovaní o tom, či v danom prípade existuje legitímny dôvod na obavy, že istý sudca nie je nestranný, hľadisko namietateľa je dôležité, ale nie je rozhodujúce; rozhodujúce je, či tieto obavy môžu byť považované za objektívne odôvodnené (porov. Thorgeir Thorgeirson v. Island, sťažnosť č. 13778/88, rozsudok ESLP z 25. 6. 1992, bod 51).

4.3 Nestrannosť je vo vnímaní ESLP absenciou zaujatosti či predsudku vo veci, pričom nestrannosť môže byť overovaná už spomenutým subjektívnym a objektívnym testom.

4.4 Východiskom je subjektívny test, v ktorom sa zisťuje osobné presvedčenie, postoj sudcu, resp. jeho záujem v prerokúvanej veci. Osobná nestrannosť sudcu sa predpokladá, kým sa nepreukáže opak. Takýmto „opakom“ môže byť sudcom prejavené nepriateľstvo, neznášanlivosť alebo ak si napríklad sudca z osobných dôvodov vyhradí

prerokovanie veci pre seba. Požiadavka nestrannosti nemôže byť dostatočne naplnená len subjektívnym testom, ktorý je náročný z hľadiska preukazovania.

4.5 Na subjektívny test teda plynule nadväzuje test objektívny, ktorý si všíma, či sudca vykazuje legitímne pochybnosti z hľadiska jeho nestrannosti. Tu je dôležitá perspektíva nestranného pozorovateľa a relevantné je aj zdanie (ne)strannosti („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“). Podľa ESĽP musí byť ustálené, či existujú zistiteľné skutočnosti, ktoré môžu vzbudzovať pochybnosti o nestrannosti sudcov, a v tomto zmysle môže mať aj zdanie určitú dôležitosť, pretože „v stávke“ je dôvera, ktorú musia súdy v spoločnosti vzbudzovať, nehovoriac o dôvere samotných účastníkov konania (porov. *Daktaras v. Litva*, sťažnosť č. 42095/98, rozsudok ESĽP z 10. 10. 2000, bod 32). Ústavný súd dodáva, že súčasne s dôverou, na ktorú musia súdy v demokratickej spoločnosti ašpirovať, je cez ňu „v stávke“ aj autorita súdnych rozhodnutí.

5. Podstatou oznámenia sudcu ústavného súdu Rastislava Kaššáka o dôvodoch jeho možného vylúčenia z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vo veci vedenej pred ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 498/2020 je skutočnosť, že sudca ústavného súdu Rastislav Kaššák bol v minulosti v prípade osoby spojenej so sťažovateľkou (konateľ a spoločník) JUDr. Alojza Baránika predsedom disciplinárneho senátu Slovenskej advokátskej komory, a to v prípade, keď bol JUDr. Alojz Baránik disciplinárne stíhaný za skutok, ktorý bezprostredne súvisí a je predmetom aj civilného súdneho sporu so sudkyňou Krajského súdu v Bratislave JUDr. Ayše Pružinec Erenovou.

5.1 V rámci dôvodov vylúčenia sudcu ústavného súdu ustanovených v § 49 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde je potrebné uviesť, že predpoklady vylúčenia sudcu ústavného súdu opísané ako „*pomer k veci, účastníkom konania, zúčastnenej osobe alebo ich zástupcom*“ v spojení s predpokladom vylúčenia, že „*bol v tej istej veci činný pri výkone inej funkcie alebo povolania*“ naplnené vzhľadom na okolnosti veci aplikovateľné na vec oznámenia sudcu ústavného súdu Rastislava Kaššáka nie sú.

5.2 Aplikujúc v záujme detailnejšieho pohľadu na potenciálnu nestrannosť sudcu ústavného súdu Rastislava Kaššáka uvedený subjektívny a objektívny test, vec v prvom rade nevykazuje explicitnosť a intenzitu predpojatosti, ktorá by spadala pod subjektívny test.

5.3 Ústavný súd ďalej in abstracto poznamenáva, že dôvodom vylúčenia sudcu z prejednávania veci pre pomer k veci, účastníkom konania, zúčastnenej osobe alebo ich zástupcom býva sám osebe samotný príbuzenský vzťah sudcu prejednávajúceho vec a účastníka konania alebo zástupcu účastníka konania (porov. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Nc 61/2013).

5.4 In concreto je potrebné uviesť, že sudca ústavného súdu Rastislav Kaššák nie je v príbuzenskom vzťahu so sťažovateľkou (resp. osobami oprávnenými konať v jej mene alebo spoločníkmi tejto), jej blízkou osobou, s jej právnym zástupcom pred ústavným súdom alebo pred všeobecnými súdmi.

5.5 Ústavný súd ďalej in abstracto pripúšťa, že vzhľadom na v minulosti vytvárané a udržiavané dôvernejšie a užšie profesijné, odborné až medziľudské vzťahy založené na dôvere, informovanosti a kontakte medzi sudcom ústavného súdu a osobou sťažovateľa (resp. osoby konajúcej v jej mene) sa môže z pohľadu nestranného pozorovateľa dôvodne javiť, že sudca ústavného súdu má pomer k účastníkovi konania pred ústavným súdom.

5.6 V prípade oznámenia ústavného sudcu Rastislava Kaššáka však platí, že nemožno identifikovať známosť medzi sudcom ústavného súdu Rastislavom Kaššákom a advokátom JUDr. Alojzom Baránikom (konateľom a spoločníkom sťažovateľky) alebo samotnou sťažovateľkou ako známosť charakterizovanú v predchádzajúcom bode. Známosť medzi sudcom ústavného súdu Rastislavom Kaššákom a advokátom JUDr. Alojzom Baránikom (konateľom a spoločníkom sťažovateľky) alebo samotnou sťažovateľkou môže byť na základe informácií dostupných ústavnému súdu vnímaná maximálne ako známosť profesijná, bez intenzívnejších alebo osobnejších vzťahov a bez periodického osobného kontaktu nesúvisiaceho s profesijnou činnosťou (minulou alebo súčasnou) sudcu ústavného súdu Rastislava Kaššáka a JUDr. Alojza Baránika alebo sťažovateľky.

5.7 Čo sa týka pomeru k veci, podľa ústavného súdu sudca ústavného súdu Rastislav Kaššák v minulosti mocensky (nie v zmysle verejnomocensky ako predstaviteľ orgánu verejnej moci, ale mocensky v zmysle súkromnoprávných zodpovednostných vzťahov a právomoci orgánu súkromnoprávneho charakteru rozhodovať napr. o disciplinárnom previnení v rámci výkonu slobodného a právom regulovaného povolania atď.) rozhodoval v rámci jedného zo zodpovednostných vzťahov a právne relevantných následkov toho istého skutku (konania) JUDr. Alojza Baránika, ktorý (skutok/konanie) je predmetom aj civilného sporu JUDr. Alojza Baránika s označenou sudkyňou Krajského súdu v Bratislave JUDr. Ayše Pružinec Erenovou.

5.8 Civilné konanie, ktoré je predmetom napadnutého konania a rozhodovania najvyššieho súdu, a teda predmetom ústavnej sťažnosti v prípade sp. zn. Rvp 498/2020, sa však nijak netýka civilného sporu JUDr. Alojza Baránika s označenou sudkyňou Krajského súdu v Bratislave JUDr. Ayše Pružinec Erenovou alebo disciplinárneho konania proti JUDr. Alojzovi Baránikovi. V napadnutom konaní vo veci sťažovateľky sa sťažovateľka žalobou domáhala uloženia solidárnej povinnosti žalovaným: 1. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a 2. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „žalovaný“) zaplatiť jej sumu vo výške 12 000 € s príslušenstvom. Z titulu takéhoto nároku sťažovateľky bola zmluva o poskytovaní právnych služieb uzavretá s účinnosťou od 1. júna 2011 v ústnej forme medzi sťažovateľkou a členmi kolektívneho orgánu – dozornej rady žalovaného. Sudca ústavného súdu Rastislav Kaššák v tomto smere nemá pomer k veci a v tej istej veci nebol činný pri výkone inej funkcie alebo povolania.

5.9 Ústavný súd v závere pripomína, že dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú (i) v procesnom postupe sudcu a v jeho rozhodovacej činnosti v inej veci nesúvisiacej s prerokovávanou vecou hoc toho istého účastníka (porov. § 49 ods. 2 Civilného sporového poriadku) alebo (ii) ktoré spočívajú v rozhodovacej činnosti sudcu v minulosti v inej verejnej funkcii (resp. v rámci iného orgánu verejnej moci) v nesúvisiacich veciach hoc toho istého účastníka (porov. z opaku § 31 ods. 2 Trestného poriadku).

5.10 Pri skúmaní nestrannosti (objektívny test nestrannosti) sudcu ústavného súdu Rastislava Kaššáka tak neexistuje zistiteľná skutočnosť, ktorá odôvodňuje vznik objektívnej pochybnosti o predpojatosti sudcu ústavného súdu Rastislava Kaššáka vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 498/2020, keďže ani z pohľadu nestranného pozorovateľa sa nemôže dôvodne javiť, že sudca ústavného súdu Rastislav Kaššák má pomer k účastníkovi konania pred ústavným súdom alebo pomer k veci prejednávanej ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 498/2020.

5.11 Ústavný súd je preto presvedčený, že vnímanie nestrannosti sudcov ústavného súdu v predmetnej veci sp. zn. Rvp 498/2020 si nevyžaduje vylúčenie sudcu ústavného súdu Rastislava Kaššáka z konania a rozhodovania vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 498/2020, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. mája 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu